

KAKO OD IDEJE DO MESTA

V odzivih na aktualno razstavo Soseske in ulice v MAO se ponovno postavlja v ospredje problem deregulacije in fragmentacije mesta, ki je posledica omejevanja možnosti za načrtovanje in izgradnjo realizacijo velikih, celovito zasnovanih in urejenih mestnih predelov, kakršnih se spominjamo iz obdobja družbeno usmerjene gradnje velikih stanovanjskih sosesk v Ljubljani.

V obdobju neoliberalizma, ki temelji na zasebni pobudi, načelih tržnega gospodarstva, povpraševanja in ponudbe, ni več instrumentov - niti pravnih, organizacijskih, davčnih, tržnih niti planskih instrumentov - za načrtno učinkovito zemljiško politiko in celovito urbanistično politiko.

Zaradi vse manj obvladljivih kaotičnih teženj se urejanje prostora vedno bolj birokratizira, zaradi prenormiranosti sistema urbanističnega načrtovanja se urbanistične službe vedno bolj ukvarjajo z vodenjem zamotanih in dolgotrajnih postopkov, v katerih je vse manj prostora za vizijo, inovativno razmišljanje in ustvarjalno delo.

Da sodobno mesto ni več v celoti obvladljivo, je dejstvo. Sodobno mesto postaja mozaik raznoterih priložnosti za realizacijo vedno manjših urbanističnih projektov. Urbanisti smo nemočne priče delnih realizacij in neizpeljanih ureditev, ustavljenih gradbišč, nedokončanih projektov, odloženih zamisli. Razmere se stalno spreminjajo, vpliv zasebega sektorja na gradnjo mesta se povečuje, moč javnega sektorja se zmanjšuje, RS ni bila sposobna v Ljubljani izvesti v 10 letih kar 14 razvojnih projektov.

Celota se ves čas izmika nadzoru, investitorji spreminjajo svoje odločitve iz strahu pred tveganjem, zasnove večjih kompleksov, pomislite vsaj na Akademije ali Emoniko, se drobijo, da bi bile finančno ali organizacijsko lažje izvedljive.

Novim razmeram se je bilo treba prilagoditi, se osredotočiti na izvedljive projekte, koristiti druge možnosti za učinkovito načrtovanje in usmerjanje pobud. Treba se je bilo naučiti, kako obladovati in urejati mesto od spodaj navzgor, kako sestavljati mozaik iz posameznih projektov do velikosti pomanjšanega modela soseske oziroma vsaj stavbnega otoka.

Na kakšne načine vgrajevati v posamezne projekte sodobna trajnostna načela, ki sicer zahtevajo sistemski pristop in ustvarjajo sinergije v velikem merilu, še nismo povsem domislili.

Razstavo postavljamo v pravem času, ko lahko pokažemo javnosti, še posebej kritičnemu delu stroke, kako si prizadevamo v omejenih pogojih in ob redkih priložnostih odpirati prostor za ustvarjalno načrtovalsko delo, pri katerem urbanisti, arhitekti, krajinski arhitekti, prometni in komunalni inženirji še vedno lahko povezujejo. V pripravi zazidalnih načrtov spodbujamo razmišljanje o variantah, ki odpira nove poglede, videnje alternativ. Variantne rešitve so dejansko mali natečaji vabljenih birojev oziroma avtorskih skupin, ki dobivajo priložnost za razvijanje in preizkušanje svojih zamisli v realnem kontekstu. To so dragocene priložnosti, da se ideje soočajo, primerjajo in vrednotijo in ponavadi kombinirajo v sintezno rešitev. Mali urbanistični projekti so realne utopije, s katerimi v obdobju, ko se skoraj ničesar ne gradi, ohranjamo strokovno kondicijo in držimo stik z novimi dognanji in naprednimi teorijami. Variantne rešitve so del pragmatičnega pristopa k načrtovanju mesta, za katerega je značilen realen odnos do realnosti. Priprava in presojanje o variantnih rešitvah je tudi prostor za ozaveščanje investitorjev in pogajanja z naročniki v iskanju win-win dogovora, ki je odločilnega pomena za uresničitev urbanističnih projektov.

Kako se v razstavljenih projektih prepoznajo iskanja idealnih rešitev v omejenih pogojih, v kolikšni meri se v njih prepoznajo vrednote trajnostnega mesta, vezane na vremenske spremembe, varčevanje z energijo in viri, nove oblike mobilnosti, samooskrbe, tehnologije pametnega mesta, ki opredeljujejo kontekst prihodnosti, pa prosim presodite sami.

Janez Koželj

6.11.16

If you design a city to get people walking, then people will do more physical activity. A new global study has found that a well-designed neighborhood not only keeps people fit but can reduce obesity, diabetes, and heart disease.